

TỤC ĐI SIM CỦA CÁC DÂN TỘC VÙNG CAO –HOẠT ĐỘNG DU LỊCH CỘNG ĐỒNG CẦN ĐƯỢC PHỤC DỰNG TẠI A LƯỚI

ThS. Nguyễn Thị Hoài Sơn

TÓM TẮT:

Việc nghiên cứu các giá trị, nét đẹp, cũng như thực trạng và đưa ra giải pháp về tập tục đi sim (Pôộc Xu) nhằm phục dựng lại tập tục độc đáo này của các đồng bào dân tộc vùng cao ở A Lưới. Hoạt động này, không những làm phong phú thêm bản sắc văn hóa các dân tộc thuộc tỉnh Thừa Thiên Huế nói riêng và của Việt Nam nói chung, mà còn làm giàu thêm các sản phẩm và các hoạt động du lịch cho Huyện nhà. Từ đó, góp phần thu hút du khách trong và ngoài nước biết đến nhiều hơn du lịch cộng đồng ở A Lưới, giúp cho đồng bào có công việc ổn định và phát triển kinh tế.

Từ khóa: văn hóa các dân tộc thiểu số, tục đi sim, du lịch A Lưới

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Khi nhắc đến du lịch ở Huế thì hầu hết mọi người sẽ nghĩ đến Quần thể di tích Cố Đô Huế bao gồm 16 điểm di tích được UNESCO công nhận là Khu di sản văn hóa đầu tiên ở Việt Nam trải qua 143 năm trị vì của 13 vị vua của Triều đại phong kiến cuối cùng của đất nước Việt Nam hay là thành phố có nhiều lễ hội. Nhưng cùng với những địa điểm di tích và các giá trị văn hóa đó thì còn có một A Lưới mệnh mông núi rừng với sự yên bình và thanh tịnh hiếm có không phải ai cũng biết.

A Lưới là một huyện miền núi nằm trong khu vực địa hình phía Tây của dãy Trường Sơn Bắc, thuộc tỉnh Thừa Thiên Huế và cách trung tâm thành phố Huế khoảng 70km về phía Tây. Ngoài ra, đây còn là nơi hội tụ màu sắc văn hóa của 4 dân tộc thiểu số anh em là: Pa Cô, Tà Ôi, Ka Tu, Pa Hy.

Trong những năm qua, A Lưới đã được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo Ban ngành và trở thành điểm đến hấp dẫn của du khách trong và ngoài nước với nhiều giá trị về tài nguyên thiên nhiên, văn hóa, phong tục tập quán đặc sắc. Tuy nhiên, các hoạt động du lịch ở đây vẫn chưa phong phú và đa dạng, đặc biệt là các hoạt động về đêm. Hầu hết du khách khi đến đây đều có nhận xét, ngoài hoạt động lửa trại ở rất ít

homestay, thì du khách thường đi ngủ sớm bởi không có bất kỳ hoạt động gì gắn liền với văn hóa cộng đồng địa phương ở nơi đây. Điều này khiến hầu hết du khách cảm nhận thời gian về đêm ở A Lưới khá dài, buồn tẻ. Với tất cả lý do đó, việc phục dựng lại tục đi sim (Pôộc xu) là hết sức cần thiết.

II. KHÁI QUÁT VỀ TỤC ĐI SIM (PÔỘC XU)

Hình 1. Đôi trai gái trao nhau tiếng hát, tiếng đàn

Hình 2. Ngày hội gặp gỡ của đôi trai gái bên suối

Pộc xu (đi sim) là một tập tục lâu đời lưu truyền đến nay. Các chàng trai cô gái Pa Cô, Bru Vân Kiều, Tà Ôi, Cơ Tu đến tuổi trăng tròn sau một ngày lên nương làm rẫy, đêm đêm vào mùa trăng sáng đẹp trời, họ lại nô nức rủ nhau đi sim. Đi sim là dịp để các đôi nam nữ đến tuổi dựng vợ gả chồng tìm hiểu nhau, trao nhau những làn điệu, câu hát, những bản nhạc đắm say lòng người. Nét đặc sắc trong tục đi sim của các dân tộc vùng cao A Lưới đó là, những đôi trai gái dù cùng ăn, ở, sống bên nhau, cùng đắp tấm dèng ám áp qua đêm trong nhà Xu – căn chòi cách biệt bên ngoài, trong khung cảnh lãng mạn một thời gian dài nhưng họ vẫn giữ gìn tình yêu trong sáng, không vi phạm chuyện “chăn gối”. Bởi họ quan niệm đó là điều thiêng liêng, khi yêu nhau phạm chuyện đó thật xấu hổ, Giàng sẽ trừng phạt bằng cách gây ra đau ốm, chết chóc cho gia đình, làng bản. Già làng biết chuyện cha mẹ, gia đình, họ tộc sẽ bị phạt rất nặng. Vì thế các chàng trai cô gái đã đến tuổi trăng tròn, được cha mẹ cho phép đi tìm bạn tình nhưng, tuyệt đối không phạm tục đi sim.

Cứ thế, qua nhiều đời người, các đôi trai gái Pa Cô, Vân Kiều sống trên dãy núi Trường Sơn thường hẹn hò với nhau bên những bờ sông con suối hay ở những ngôi nhà Xu, nhà Moong giữa núi rừng.

III. THỰC TRẠNG VỀ TỤC ĐI SIM (PỘC XU) NGÀY NAY

Tục đi sim ngày nay không còn như ngày xưa nữa, mà có nhiều thay đổi. Già làng Quỳnh Thức tâm sự: nếu như thời của ông, đi sim mất 6, 7 đêm ngủ lại ở làng của người con gái mà mình để ý thì bây giờ, con trai đi sim một đêm 6, 7 làng vì có phương tiện thuận lợi.

Ồ Văn Minh, một bạn trẻ dân tộc Pa Cô ở huyện A Lưới chia sẻ: thay vì dùng tiếng đàn, tiếng hát để gần nhau thì các chàng trai, cô gái bây giờ tìm hiểu nhau qua điện thoại, mạng xã hội. Tục đi sim đang phai

nhạt dần bởi đã có nhiều yếu tố từ bên ngoài thâm nhập vào.

Hình 3. Các cô gái bên suối trong tục đi sim

Hình 4. Một hoạt động văn hóa trong tục đi sim

Hình 5. Đôi trai gái tâm sự trong chiếc khăn dèng zèng

Ngày nay, tục đi sim của các dân tộc vùng cao ở huyện A Lưới mất dần trong xã hội hiện đại, nhưng những nét đẹp, thơ

mộng, lãng mạn, kín đáo và đầy trong sáng của những đêm đi sim luôn là ký ức đẹp không phải với những người đã từng đi qua, và một dấu ấn văn hóa tuyệt đẹp về tình yêu của người Pa Cô, Vân Kiều, ... nơi miền sơn cước A Lưới, Thừa Thiên Huế.

IV. ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP PHỤC DỰNG VÀ ĐƯA TỤC ĐI SIM VÀO HOẠT ĐỘNG DU LỊCH

Trên cơ sở những trải nghiệm trong quá trình đưa du khách đến tham quan tại du lịch cộng đồng ở nơi đây, cũng như được gặp gỡ, chia sẻ từ các học viên là đồng bào các dân tộc vùng cao, các cán bộ ngành Văn hóa trong quá trình đào tạo du lịch cộng đồng ở A Lưới. Bản thân tôi mạn phép đề xuất những giải pháp phục dựng và đưa tục đi sim vào hoạt động du lịch của A Lưới như sau:

Thứ nhất, quan tâm đào tạo nguồn nhân lực nòng cốt cho công tác bảo tồn, phục dựng các giá trị phong tục, trong đó có tục đi sim

Thứ hai, kết hợp chặt chẽ giữa văn hóa và du lịch, tạo được mối quan hệ hài hòa giữa bảo tồn và phát triển, giữa tăng trưởng kinh tế với các mục tiêu về văn hóa, môi trường cảnh quan, đảm bảo phát triển nhanh, bền vững.

Thứ ba, đề cao vai trò của các nghệ nhân, người có uy tín trong cộng đồng tham gia với vai trò then chốt trong việc bảo tồn, gìn giữ và phát huy văn hóa qua truyền dạy, bồi dưỡng và tập huấn, hội thi sáng tác, khuyến khích bằng tiếng dân tộc.

Thứ tư, thường xuyên đăng tải và giới thiệu văn hóa truyền thống của các dân tộc

thiểu số ở A Lưới qua hệ thống truyền thông đại chúng.

Thứ năm, tìm nguồn tài trợ về kinh phí của chính phủ trong việc gìn giữ bản sắc, văn hóa dân tộc nhằm phục dựng tục đi sim nói riêng và các giá trị phong tục và văn hóa của các dân tộc vùng cao A Lưới nói chung.

Thứ sáu, nhờ sự hỗ trợ của phòng văn hóa huyện, lãnh đạo huyện, sở du lịch Tỉnh Thừa Thiên Huế nhằm kết nối với các công ty lữ hành trên địa bàn trong và ngoài Tỉnh trải nghiệm và góp ý cũng như kết nối du khách đến với du lịch cộng đồng nói chung và tham gia vào hoạt động tái hiện tục đi sim nói riêng của các dân tộc vùng cao A Lưới.

Thứ bảy, tổ chức các chương trình hội thảo với sự tham gia của các nhà nghiên cứu về văn hóa tại địa phương, người dân địa phương, lãnh đạo cán bộ phòng văn hóa huyện, tỉnh, lãnh đạo cán bộ phòng nghiệp vụ sở du lịch Tỉnh, hướng dẫn viên và lãnh đạo, điều hành các công ty lữ hành trong và ngoài Tỉnh.

V. KẾT LUẬN

Có thể thấy rằng việc nghiên cứu và phục dựng tục đi sim (Pôộc xu) và đưa vào một trong những hoạt động không thể thiếu đối với khách du lịch trong và ngoài nước khi đến tham quan, du lịch các dân tộc thiểu số thuộc huyện A Lưới. Đây cũng chính là giải pháp nhằm góp phần làm giàu thêm các sản phẩm du lịch của huyện nhà, đồng thời làm phong phú thêm bản sắc văn hóa các dân tộc Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Nghị quyết số 11-NQ/HU ngày 30 tháng 10 năm 2012 của Ban chấp hành Đảng bộ huyện (khóa X) về xây dựng và phát triển Văn hóa, Du lịch huyện A Lưới giai đoạn 2012 – 2015 và tầm nhìn đến năm 2020.
2. Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 09 tháng 06 năm 2014 của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.
3. Nghị quyết số 03/2014/NQ-HĐND ngày 03 tháng 7 năm 2014 của Hội đồng nhân dân huyện A Lưới về việc bảo tồn, giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa các dân tộc thiểu số huyện A Lưới giai đoạn 2014 – 2020.
4. Thông tư số 15/2015/TT-BVHTTDL ngày 22 tháng 12 năm 2015 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quy định về tổ chức lễ hội.
5. Nguyễn Khánh Phong Trần - Truyện cổ của người Pa cô Tỉnh Thừa Thiên Huế - NXB KHXH, 2015.
6. <https://tapchivanhoaphatgiao.com/luu-tru>
7. <https://baothuathienhue.vn/du-lich-a-luoi-hap-dan-boi-co-nhieu-dieu-la>